
CENTRAAL
MUSEUM
UTRECHT

Agnietenstraat 1
Maliebaan 42

augustus 1964

HET
KUNSTWERK
VAN DE
MAAND

*Mari Andriessen
(geb. 1897): De
dokwerker, 1951,
brons.*

Het afgebeelde
kunstwerk is
gedurende de
maand augustus
geëxposeerd
in de afdeling
„Kunst na 1850”,
Maliebaan 42

(Buslijnen 3 en 11, halte Nachtegaalstraat hoek Maliebaan)

Mari Andriessen: De dokwerker - Brons, 1951, hoog 68,5 cm,
voorstudie voor het grote monument te Amsterdam

Op het Jonas Daniel Meyerplein te Amsterdam staat een groot bronzen beeld, 2,65 meter hoog op een massief stenen voetstuk: de monumentale uitvoering van Mari Andriessen's „Dokwerker”. Als een reus verschijnt hij tussen de bomen van het plein, even sterk, even solied als de stammen die hem omringen. Het monument werd opgericht ter herinnering aan de spontaan losgebroken spoorwegstaking in februari 1942, als massale opstand tegen de onderdrukkende bezetter, een bewijs dat in het verpletterde hart van onze mensen nog gevoelens konden losbarsten die een oppervlakkige waarnemer al lang voor gedoofd zou gehouden hebben.

Toch heeft de kunstenaar, die na de bevrijding terecht beroemd werd voor zijn indrukwekkende rij sobere maar emotioneel-geladen oorlogsmonumenten, niet een spoorwegman gekozen om dat historische feit een aandenken te geven. Hij voelde, meer dan de gespannen driftigheid en het opgekropte leed en het koppige verzet, de samenhang van gans het volk dat in één impulsief laaiende beweging gemene zaak maakte tegen de bezetter. Ook de dokwerkers doen mee. En daar komt er een, gedrongen, breed, zwaar, log; zijn ritmische stap brengt hem in een langzame cadans, maar onvermoeibaar en niet te stuiten in één richting: vooruit.

Hij heeft zijn broek wat opgesjord en zijn mouwen opgestroopt. Voor hem zijn dit doodgewone bewegingen, maar vandaag, de dag der staking, krijgen ze een diepere betekenis, een symboliek van zich bereid te maken. De handen zijn klaar om te grijpen. Toch is het gelaat even ongerust — hoe zal het aflopen? — maar hij gaat verder, verder in de richting die hij heeft gekozen: „wij gaan de spoorwegmannen helpen”. Zo stijgt de symbolische betekenis van dit monument uit boven het feit dat het herdenkt.

Deze anonieme dokwerker blijft zelfs niet alleen maar een dokwerker. Hij is een idee die de gestalte van een mens krijgt en een heel volk vertegenwoordigt. En dat is nu precies het wonderbare, het begenadigde in Mari Andriessen, wat hem bij onze grootste kunstenaars schaaft; dit beeld maakt de beschouwer stil, beklemd, doet hem het leed en de heldhaftigheid voelen van mens en gemeenschap.

Toen het monument goed en wel geplaatst was, ging Mari Andriessen met een kunstbroeder in een kroegje op het plein wat napraten, staande aan de tapkast. De kroegbaas volgde het gesprek, kwam er plots tussen: „Hep u dat beeld gemaakt?” „Ja”, zei Andriessen. „Drink dan die borrel uit, en neem er nog eentje. Zo'n prachtig beeld is wel een borrel van mij waard”. Deze historische anecdote is de wel zeer populaire appreciatie door een ongecompliceerde ziel. Maar is er iets wat beter kan aantonen hoe mooi, hoe indrukwekkend, hoe diep-menselijk de „Dokwerker” is?